

İyiliğin Sınavı

İyilik, salt bir ahlaki tercih değil, insanın **yaratılışındaki saf özdür**. O, hem bugünü arındırır hem de geleceği besler. Varoluşu parlatan bir ışık, kalbi canlandıran bir nefes ve insana insanlığını anımsatan gerçekliktir. Onsuz kalp atmaz; hayat anlamını yitirir.

Hakiki benlik yalnızca kötülükten kaçınmakla değil, **bilinen iyiliği yapma cesaretiyle** olgunlaşır. İyilik, tercihten çok bir zorunluluktur; kalbi diri tutan, onu katılıktan koruyan bir soluk gibidir. İyiliği dışlamak ise ruhun inceliğini körelten bir **taşlaşma**dır. Ruh iyilikle canlı kalır; insan akıldan önce **vicdanıyla** insandır. Vicdanın susması kişiyi kendi özünden uzaklaştırır. Bu yüzden iyiliği bilip yapmamak sadece bir eksiklik değil; **varoluşsal bir yabancılaşma**dır. Nitekim kutsal metinlerde şöyle yazılmıştır: **“Dünyasal varlığı olup da kardeşini ihtiyaç hâlinde gören ve ona acıma duygusunu kapatan kişide Tanrı sevgisi nasıl barınabilir?”** (1. Yuhanna 3: 17).

İyilik önemsenmediğinde kaybedilen yalnızca bir fırsat değil, insanın **içsel aydınlığıdır**. Aziz Mor Efrem (306–373) bu gerçeği şöyle ifade eder: **“İyilik fırsatı güneşin ışığı gibidir; doğduğunda onu kabul etmezsen, kaybolduğunda karanlık kalırsın.”**

Bu nedenle **“iyi olanı bilip de yapmamak günahdır”** (Yakup 4: 17) diyen Mesihi bilinç, bilgiyi eyleme dönüştüren **tutarlı pratiği** kutsar. Çünkü iyilik düşüncede ve niyette kaldığında, ruhun ışığını gölgeler; yaşam sevincini yaralar. Kötülük kimi zaman **eylemsizlikten** doğar. İyilik ise insanın yüreğinden çıkan **harekette** görünür olur. Ruhun büyüklüğü, başkalarına dokunan iyilikle ölçülür. Kadim Süryani hikmeti bu durumu şöyle özetler: **“Işığı görebilen göz yalnızca bakmaz; gördüğünü eyleme dönüştürür.”**

Ninovalı Mor İshak (7. yüzyıl), iyiliğin ihmalini ruhsal bir kayıp olarak tanımlar: **“İyiliği bildiği hâlde yapmayan kişi, yalnızca kardeşine değil, kendi ruhuna da zulmeder. Çünkü ihmal, kalpte taş kesilmiş bir duyarsızlık doğurur.”**

Bu söz, zulmün sadece kötülük yapmak olmadığını hatırlatır. İnsan, bildiği hâlde yapmadığı iyilikten de sorumludur. Zira yapmamışsa, yanlış yapmış olur. Çünkü iyilik bir görevden ziyade **ruhun nefesidir**; geleceğe bırakılan manevi bir mirastır. **Ekilmeyen iyilik, gelecekte çalınmış bir berekettir**. Mor Narsay (399–502) bunu şöyle dile getirir: **“Yüce Tanrı insana iyiliği bir tohum gibi verir. Onu toprağa ekmeyen, hasadını göremez.”**

Bu nedenle insan bazen yaptığı iyiliklerle, bazen de **yapmadıklarıyla** sınanır. Özdeşleşme ruhunu yansıtan Mesih’in şu sözleri bu sınavın açık bir göstergesidir: **“Açtım, bana yiyecek vermediniz;**

susuzdum, su vermediniz. Yabancıydım, beni içeri almadınız. Çıplaktım, beni giydirmediniz. Hastaydım, cezaevindeydim, beni görmeye gelmediniz” (Matta 25: 42-43).

Ne var ki yaşam tecrübesi gösteriyor ki, iyilik her zaman görüldüğü kadar basit değildir. Karşı tarafın bencil arzularını, içsel pazarlıklarını hesaba katmayan iyilik, **yapanın ruhunu ağırlaştırabilir**. Sınırı aşan merhamet zarar verebilir; ölçüsüz fedakârlık yorabilir. İyi niyet, kötü güdülere hizmet etmeye başladığında huzuru bozabilir. Bu nedenle iyiliğin **uyanık bir bilinçle** yapılması esastır. Yüksek farkındalıktan uzak bir iyilik, farkında olmadan hem yapanı hem de muhatabı incitebilir. İçsel gürültünün yoğun olduğu bir sosyal gerçeklik içinde, kişinin **kendi değerini ve merhamet gören kişinin onurunu gözeterek** sunduğu iyilik çok daha anlamlıdır. Çünkü sınırlar korunduğunda hem huzur hem de ruhsal yücelme ortaya çıkar.

Bu bağlamda yazar Stephen R. Covey’in (1932–2012) şu değerlendirmesi oldukça kıymetlidir: **“Başarılı insanların, başarısızların hoşlanmadığı şeyleri yapmak gibi bir alışkanlıkları vardır. Onlar da bu işlerden hoşlanmıyor olabilirler; ancak hedefe varma arzuları, hoşnutsuzluklarını yenmelerini sağlar.”**

Burada **“başarılı insanı”** aynı zamanda **“iyi insan”** olarak da düşünebiliriz. Çünkü kötülük ve fitneyle örülü bir dünyada iyi kalabilmek, belki de en büyük başarıdır.

Aristoteles’in şu tespiti dairesel bir bütünlük kurar: **“Sürekli yaptığımız şey ne ise biz oyuz. O hâlde mükemmellik bir eylem değil, bir alışkanlıktır.”** Buradaki mükemmelliğe, kadim geleneğin ifadesiyle ahlaki olgunluğa erişmiş **“kâmil insan olmak”** da denebilir.

Yusuf Beğtaş

Www.karyohliso.com